

Julkisen taiteen ohjelma

1. Ohjelman tarkoitus ja tavoitteet
 - 1.1. Miksi julkisen taiteen ohjelma?
 - 1.2. Ohjelman kytkeytyminen kaupunkistrategiaan
2. Julkisen taiteen merkitys
 - 2.1. Määritelmä ja rooli kaupunkikuvassa
3. Naantalin julkiset taideteokset
 - 3.1. Julkiset taideteokset
 - 3.2. Yhteisölliset taideteokset
 - 3.3. Kaupungin taidekokoelma
4. Julkisen taiteen työryhmä
5. Julkisen taiteen rahoitusmallit
 - 5.1. Oma rahoitus
 - 5.2. Prosenttiperiaate
 - 5.3. Kem-rahoitus
6. Tilaamisprosessit
 - 6.1. Hankintamallit ja kilpailut
 - 6.2. Päätöksen teko
 - 6.3. Sopimukset
7. Sijoituspaikat
8. Julkisen taiteen ylläpito ja elinkaari
9. Osallistaminen ja viestintä
 - 9.1. Kuntalaisten osallistaminen
 - 9.2. Viestintä ja näkyvyys kaupungissa

1 Ohjelman tarkoitus ja tavoitteet

Tähän oppaaseen on kirjattu julkista taidetta koskevat periaatteet Naantalin kaupungissa. Ohjelman tarkoituksena on olla apuna ja ohjenuorana julkisen taiteen toteuttamisessa ja selkeyttämässä monialaista yhteistyötä kaupungin sisällä. Taideohjelman tavoitteena on kaupungin julkisten tilojen laadun, viihtyvyyden ja vetovoimaisuuden kasvattamien julkisen taiteen avulla. Julkista taidetta hankkimalla kaupunki toteuttaa lakisääteistä tehtäväänsä työllistää taiteen ammattilaisia.

Ohjelman antaa ohjeet ja selkeyttää julkisen taiteen hankintaa, sijoittamista ja suunnittelua. Taideohjelma perustuu kunnan eri toimijoiden yhteistyöhön ja täten edistää monialaista yhteistyötä.

Ohjelma on laadittu Naantalin kaupungin kulttuuripalveluiden toimesta ja valmistui vuonna 2025. Ohjelman ovat kirjoittaneet yhteisötaiteilija Heidi Häyry, museonjohtaja Anne Sjöström ja kulttuuri- ja viestintäsuunnittelija Anu Anttila.

1.1 Miksi julkisen taiteen ohjelma?

Julkisen taiteen ohjelman tarkoituksena on toimia kaupungin sisäisenä työkaluna taidehankinnoissa. Ohjelman avulla julkisen taiteen hankinta on Naantalin kaupungissa systemaattista ja ohjelman työryhmä ylläpitää keskustelua julkisen taiteen tilaamisesta, jotta Naantalin kaupungissa huomioidaan taiteen mahdollisuudet erilaisissa hankkeissa. Mitä varhaisemmassa vaiheessa julkisen taiteen mahdollisuudet huomioidaan, sen paremmat mahdollisuudet taiteilijoilla ja taiteella on. Sisäisesti julkisen taiteen ohjelma lisää monialaista yhteistyötä kaupungissa. Monialainen yhteistyö tuo työryhmään erialojen ammattilaisten näkemyksiä ja osaamista.

Ohjelma on ohjeistus, miten Naantalin kaupungissa julkista taidetta hankitaan ja mitä siinä tulee ottaa huomioon. Kaupunginjohtajan nimittämällä monialaisella julkisen taiteen työryhmällä on tehtävä ja valtuudet esittää julkisen taiteen hankintaa osana kaupungin erilaisia hankkeita, sekä tehdä päätöksiä hankintametodin, taiteilijan ja julkisen taiteen valinnasta.

Lain kuntien kulttuuritoiminnasta (166/2019) mukaan kuntien tulee edistää kulttuurin ja taiteen yhdenvertaista saatavuutta ja monipuolista käyttöä. Laki edellyttää kuntia tarjoamaan myös puitteita ammattimaiselle taiteelliselle työlle ja toiminnalle sekä *edistää kulttuuria ja taidetta osana asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä sekä paikallista ja alueellista elinvoimaa* (Finlex, 2019).

Julkinen taide on kaikkein saavutettavin taidemuoto. Taide sijoitetaan usein siten, että sen äärelle on helppo mennä ja se on esillä kaikille samanvertaisesti. Taiteen etu on myös se, että sen ominaisuuksiin kuuluu jokaisen katsojan vapaus tulkita ja ymmärtää teosta omista lähtökohdistaan käsin. Taiteelle ei ole oikeaa tai väärää tulkintaa.

1.2 Ohjelman kytkeytyminen kaupunkistrategiaan

Taideohjelman tavoitteena on tuoda julkinen taide osaksi Naantalin kaavoitusta ja (rakennus)hankkeita sekä lisätä kaupungin viihtyisyyttä ja vetovoimaa taiteen avulla. Ohjelma sisältää periaatteet, jotka ohjaavat säännölliseen julkisen taiteen hankintaan kaupungissa. Lisäksi ohjelman toteutumista ja sen linjauksia tarkastellaan vuosittain, jotta varmistetaan tavoitteiden ajantasaisuus ja kehitetään toimintaa tarpeiden mukaan.

Taideohjelma tukee Naantalin kaupunkistrategiaa. Ohjelma valmisteltiin kahden kaupunkistrategian taitoskohdassa ja siinä otettiin huomioon uuden strategian arvot:

Vastuullinen: taidehankkeissa huomioidaan kestävät ratkaisut ja pitkäikäisyys.

Avoin: prosessit ja päätökset tehdään läpinäkyvästi ja taide on saavutettavaa kaikille.

Yhteisöllinen: julkinen taide itsessään luo yhteisöllisyyttä. Kaupunkilaisia voidaan osallistaa hankinnan eri vaiheissa tarpeen mukaan.

Ketterä: taide integroidaan joustavasti erilaisiin hankkeisiin ja ympäristöihin.

Taideohjelma tukee Naantalin kaupungin strategiaa vahvistamalla kaupunkikuvaa, lisäämällä viihtyisyyttä ja edistämällä asukkaiden hyvinvointia. Taide integroidaan kaavoitukseen ja rakennushankkeisiin, mikä tukee laadukasta ja esteettistä ympäristöä. Julkinen taide nähdään osana kaupungin vetovoimaa, mikä tukee strategian tavoitetta tehdä Naantalista houkutteleva ja viihtyisä paikka asua, vierailla ja investoida.

2 Julkisen taiteen merkitys

Julkinen taide on moniulotteinen ilmiö, joka yhdistää estetiikan, yhteisöllisyyden ja talouden. Se ei ole vain koriste, vaan aktiivinen osa kulttuurista ja sosiaalista elämää. Julkinen taide luo merkityksiä, herättää keskustelua ja vahvistaa paikkasidonnaista identiteettiä.

2.1 Määritelmä ja rooli kaupunkikuvassa

Julkisella taiteella tarkoitetaan teoksia, jotka sijoitetaan kaupunkitilaan, rakennuksiin tai muihin yhteisiin ympäristöihin. Julkinen taide voi olla veistos, muraali, installaatio, valotaideteos tai lyhytaikainen performanssi. Sen erityispiirre on avoimuus ja saavutettavuus: teokset eivät ole vain museoissa tai gallerioissa, vaan ne ovat osa ihmisten arkea ja kaupunkikuvaa.

Taiteen edistämiskeskuksen kyselyn (2022) mukaan 72 % vastaajista haluaa julkista taidetta arkiympäristöönsä – asuinalueille, työpaikoille, kirjastoihin ja muihin yhteisiin tiloihin. Taide voi toimia maamerkkinä ja luoda yhteenkuuluvuuden tunnetta. Parhaimmillaan teos muuttuu kulttuuriseksi pääomaksi, joka vahvistaa ylpeyttä omasta ympäristöstä.

Julkinen taide lisää viihtyvyyttä ja voi vaikuttaa positiivisesti mielialaan. Se rikastaa kaupunkikuvaa ja tekee ympäristöstä kiinnostavamman myös matkailun näkökulmasta. Taide on olennainen osa rakentamista ja tuo kaupunkiin tunnistettavuutta. Tilattu julkinen taide voi tuoda kuntalaisille ja yhteisöille inspiraatiota nostaa esiin ajankohtaisia teemoja ja kampanjoita, joissa kuntalaisille tuttu teos voi toimia halutun viestin välittäjänä. Esimerkiksi Hautuja-teosta on valaistu eri teemapäiviin sopivilla väreillä.

Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cuporen tutkimuksen mukaan julkinen taide on yhä tiiviimmin kytköksissä kaupunkisuunnitteluun. Taide ei ole irrallinen elementti, vaan se integroidaan osaksi alueiden kehittämistä ja rakennushankkeita. Tämä tarkoittaa, että taide voi vaikuttaa tilojen käyttötapoihin, liikkumisen reitteihin ja jopa siihen, miten ihmiset kokevat turvallisuuden ja viihtyvyyden. Taide tuo suunnitteluun inhimillistä otetta ja voi toimia vuoropuhelun välineenä asukkaiden ja suunnittelijoiden välillä.

Julkinen taideteos heijastaa omaa aikaansa ja kertoo ympäröivästä yhteiskunnasta – samalla se muokkaa arkiympäristöä. Teoksilla on elinkaari, joka voi olla pitkä tai lyhyt. Pitkäikäisiä ovat yleensä veistokset, kun taas lyhytaikaiset teokset, kuten performanssit, liittyvät usein tiettyihin tapahtumiin. Taiteilija laatii teoksen valmistuessa huoltokirjan, joka sisältää myös elinkaariarvion. Julkinen taide ei rajoitu perinteisiin veistoksiin. Ohjelma kannustaa työryhmää avoimuuteen ja uusien ilmaisumuotojen tarkasteluun – julkinen taide voi olla yhtä hyvin digitaalisia teoksia, yhteisöllisiä projekteja tai hetkellisiä tapahtumia.

3 Naantalin julkiset taideteokset

Naantalissa julkisen taiteen käytännöt ovat vasta muotoutumassa. Kaupungissa on tällä hetkellä vain muutamia julkisia teoksia, mutta kiinnostus niiden lisäämiseen on kasvussa. Naantali tunnetaan kulttuurikaupunkina, ja julkinen taide nähdään tärkeänä osana sen identiteettiä ja vetovoimaa. Tässä luvussa esitellään nykyiset teokset, yhteisölliset taideteokset sekä kaupungin taidekokoelma.

3.1 Julkiset taideteokset

1. *Auringon kulma*, Petri Eskelinen, 2022 (Luonnonmaan perhetalo)
2. *Mehiläistarhaajan uni*, Benjamin Orlow, 2022 (Luonnonmaan perhetalo & Kalevanniemen kampus)
3. *Hautuja*, Jani Rättyä, 2019 (Naantalin keskusta)
4. *HejHylje!*, Saija Hairo, 2011 (Birgittakodin sisäpiha)
5. *Suomalainen sotilas*, Arto Ali-Eskola, 2002 (Asemanpuisto)
6. *Oman orren alla*, Veikko Mellanen, 2001 (Nuhjala)
7. *Birgittalaisnunna*, Raimo Heino, 1993 (Naantalin kirkon edusta)
8. *Nuotanvetäjät*, Raimo Äijälä, 1977 (Rymättylä)

3.2 Yhteisölliset julkiset taideteokset

1. *Haapa*, Heidi Häyry, Nina Rantala, Minna Haapasalo, 2024 (Luonnonmaan perhetalo)
2. Alikulkutunnelit:
 - a) *Tunneli*, Hans-Peter Schütt, 2022 (Maijamäki)
 - b) *Li-LoVE*, Hans-Peter Schütt, Miina Laine, 2021 (Karveti)
3. *Lokki*, Antti Huovinen, 2010 (Merimaskun koulu)

3.3. Kaupungin taidekokoelma ja museon kokoelma

Kaupungin taidekokoelmaan kuuluu reilut 300 teosta, pääasiassa maalauksia, jotka on sijoitettu kaupungin virastoihin ja toimitiloihin. Naantalin museolla on kokoelmissaan kaupunkiin liittyvää taidetta, pääosin maalauksia, joilla on lähinnä historiallinen merkitys.

4 Julkisen taiteen työryhmä

Kaupunginjohtajan nimittämä julkisen taiteen työryhmä ohjaa taidehankintoja ja kokoaa aiheen parissa työskentelevät tahot yhteen. Ryhmällä on kokonaiskuva kaupungin julkisesta taiteesta. Se kartoittaa taiteen mahdollisuuksia kaupungin erilaisissa ajankohtaisissa hankkeissa ja antaa päätökset pysyvien taideteosten toteutuksista. Puheenjohtaja kutsuu ryhmän koolle säännöllisesti ja tarpeen mukaan. Ryhmä etsii mahdollisuuksia lisätä julkista taidetta Naantalissa.

Työryhmään kuuluu museonjohtaja, kulttuurisuunnittelija, kiinteistöpäällikkö, kaupunginarkkitehti, kaupunginpuutarhuri ja yhdyskuntatekniikan päällikkö. Lisäksi työryhmä voi tarpeen mukaan käyttää ulkopuolista asiantuntemusta eri hankkeissa.

Monialaisen työryhmän tehtävä on huolehtia siitä, että jokaisessa rakennus- ja kehittämishankkeessa harkitaan julkisen taiteen mahdollisuudet. Taidetta hankittaessa työryhmä järjestää taidekilpailuja tai suoramarkintatilauksia, tekee päätökset liittyen taiteilija- ja teosvalintoihin, teoksen sijainteihin ja toteutusaikatauluihin.

Työryhmä tarjoaa siis alustan poikkihallinnolliseen päätöksentekoon siihen kuuluvien jäsenten kesken. Työryhmän jäsenet tuovat ryhmään omien alojensa näkökulmaa ja osaamista. Työryhmään kutsutaan tarvittaessa asiantuntijajäsenenä esimerkiksi Suomen taiteilijaseuran nimittämiä taiteilijoita tai muita taiteen ammattilaisia.

Työryhmä tutustuu mahdollisiin Naantalille lahjoitettaviin julkisen taiteen teoksiin ja ottaa kantaa niiden vastaanottamiseen. Päätös tehdään ottaen huomioon teoksen tason lisäksi sen ylläpitokustannukset ja elinkaaren.

(Kuvituskuva)

JULKINEN TAIDE

- ammattitaiteilijat
- museopalvelut
- yhdyskuntatekniikka
- ulkopuoliset asiantuntijapalvelut
- maankäyttö
- kaavoitus
- viherysikkö
- kiinteistöpalvelut
- rakennusvalvonta
- tilahallinto

5 Julkisen taiteen rahoitusmallit

Julkisen taidehankinnan kustannuksissa tulee huomioida hankintaprosessin kaikki työvaiheet teoksen suunnittelusta valmiin teoksen ylläpitokustannuksiin saakka. Budjettia laatiessa on hyvä huomioida mm. hankintamallin/taidekilpailun kustannukset, asiantuntijapalvelut, mahdolliset luonnospalkkiot,

matka- ja kokouskulut, perustus-, ripustus-, valaistus- ja ripustuskustannukset, teoksen kuljetus ja asennus, viestintäkulut.

Hankekohtaisesti julkiselle taiteelle voidaan varata rahoitus investointisuunnitelmaan tai infrahankkeissa merkitsemällä rakennushankkeen budjettiin jo valmiiksi tietty osuus taidehankintaa varten.

5.1. Oma rahoitus

Kaupunki voi päättää tilata taideteoksen omalla rahoituksella esimerkiksi tiettyyn juhla-ajankohtaan tai osana suurempaa hanketta. Kaupunki voi myös osallistua laajempiin taidehankkeisiin.

5.2. Prosenttiperiaate

Prosenttiperiaate tarkoittaa periaatetta, jonka mukaan tietty osuus (noin 1 %) rakennushankkeen kustannuksista ohjataan taideteoksen hankintaan. Prosenttiperiaatetta voidaan toteuttaa myös rakennetun ympäristön ulkopuolella, esimerkiksi ulkotilan suunnittelussa ja toteutuksessa.

5.3. Kem-rahoitus

Kem-rahoitus tarkoittaa, että alueen rakennuttajalta kerätään tontinluovutuksen yhteydessä kerrosalakohtainen taidemaksu, joka on Suomessa viime vuosina ollut noin 5–10 euroa / kem². Taidemaksu ohjataan joko suoraan teokseen tai alueen taiderahastoon, josta voidaan kustantaa alueelle taideteosten hankkiminen ja huolto. Taidemaksun sitominen tontinluovutusehtoihin edellyttää, että maa on kaupungin omistuksessa. Tämä malli antaa kaupungille mahdollisuuden hallinnoida rakennetun ympäristön kokonaisuutta ja painottaa haluttuja teemoja, sisältöjä ja aiheita. Tätä rahastomallia on menestyksekkäästi käytetty useissa erikokoisissa taideohjelmissa.

6 Hankintaprosessit ja periaatteet

Julkista taidetta voi tilata useilla eri tavoilla. Erilaiset tilaamisen tavat sopivat erilaisiin tilanteisiin tai kohteisiin. Julkisen taiteen työryhmän tehtävänä on valita sopivin hankintatapa jokaiseen kohteeseen erikseen.

Hankintaprosessien pituudet ja luonne vaihtelevat: osa on nopeita ja kevyitä, osa pitkäkestoisia ja monivaiheisia. Jo hankinnan alkuvaiheessa tehtävät ratkaisut vaikuttavat lopputulokseen, siksi on tärkeää pohtia, mitä halutaan ja millaista taidetta tavoitellaan. Tämän pohdinnan kautta on helppo valita millä menetelmällä haluttuun lopputulokseen päästään. Lisäksi on huomioitava, että eri hankintatapojen kustannukset vaihtelevat merkittävästi, mikä korostaa suunnittelun ja budjetoinnin tärkeyttä.

6.1 Hankintamallit ja kilpailut

Naantalin kaupunki tilaa julkista taidetta koulutetuilta ammattitaiteilijoilta. Julkista taidetta voi tilata useilla eri tavoilla. Suomen taiteilijaseuran laatiman julkisen taiteen tilaajan oppaassa tilaustavat ovat: avoin kilpailu, kutsukilpailu, rinnakkainen luonnoskilpailu, portfoliohaku ja suora tilaus. Naantalin julkisen taiteen ohjelma suosittaa toteuttamaan taidehankinnat Suomen taiteilijaseuran ohjeistuksen mukaisesti.

Avoin kilpailu on laaja ja avoin hankintatapa, johon kuka tahansa ammattitaiteilija voi osallistua. Kilpailuun ei aseteta osallistujamäärän rajoituksia, ja taiteilijat työskentelevät anonyymisti, mikä takaa tasapuolisuuden. Menetelmän etuna on monipuolinen ja runsas valikoima ehdotuksia, mutta se vaatii tilaajalta paljon resursseja hallinnointiin ja arviointiin. Avoin kilpailu sopii erityisesti merkittäviin kohteisiin, joissa halutaan mahdollisimman laaja näkökulma.

Kutsukilpailussa tilaaja valitsee rajatun joukon taiteilijoita ja kutsuu heidät osallistumaan kilpailuun. Tämä menetelmä on kustannuksiltaan ja aikataulultaan kevyempi kuin avoin kilpailu. Etuna on myös se, että taiteilijoille voidaan esitellä kohde ja hankkeen tausta tarkemmin, mikä parantaa ehdotusten laatua. Kutsukilpailu sopii tilanteisiin, joissa halutaan varmistaa tietty taso ja osaaminen, mutta silti säilyttää kilpailullisuus.

Rinnakkaisessa luonnostilauksessa tilaaja tilaa samasta kohteesta luonnokset useammalta taiteilijalta yhtä aikaa. Luonnosvaiheessa käydään keskustelua taiteilijan ja tilaajan välillä, mikä mahdollistaa idean kehittämisen yhdessä ja vähentää väärinymmärryksiä. Jokaiselle taiteilijalle maksetaan luonnospalkkio. Menetelmä sopii kohteisiin, joissa halutaan varmistaa suunnitelmien laatu ja yhteensopivuus ympäristöön.

Portfoliohaku on kevyempi ja nopeampi prosessi, jossa taiteilijat hakevat mukaan hankkeeseen omalla portfolioillaan ja työnäytteillään. Tämä on matalan kynnyksen osallistumismalli, joka sopii erityisesti pienempiin hankkeisiin tai tilanteisiin, joissa halutaan kartoittaa osaajia ilman suurempaa kilpailua. Etuna on nopeus ja kustannustehokkuus, mutta menetelmä ei tuota uusia teosehdotuksia kilpailuvaiheessa.

Suorassa tilauksessa tilaaja valitsee taiteilijan ja teoksen ilman kilpailua. Tämä on nopein ja yksinkertaisin hankintatapa, joka sopii pieniin hankkeisiin. Menetelmä vaatii kuitenkin laajaa taiteilijakentän tuntemusta ja läpinäkyvyyttä, jotta valinta on perusteltu ja avoin. Suora tilaus voi olla kustannustehokas, mutta se ei tarjoa vaihtoehtoja samalla tavalla kuin kilpailulliset menetelmät.

6.2 Päätöksenteko

Julkisen taiteen hankintaprosessi etenee vaiheittain. Työryhmän tehtävänä on varmistaa, että jokainen vaihe toteutetaan suunnitelmallisesti ja läpinäkyvästi. Alla on kuvattu prosessin päävaiheet:

1. Ehdotus tai aloite

Keskustelu tulevasta taidekohteesta käydään julkisen taiteen työryhmässä.

2. Päätös toteuttamisesta ja rahoitusmallista

Työryhmä tekee ehdotuksen hankkeen käynnistämisestä rahoitusmalleineen kaupunginhallitukselle, jonka hyväksynnän jälkeen prosessi etenee.

3. Hankintatavan valinta

Valitaan sopivin hankintamenetelmä (esim. avoin kilpailu, kutsukilpailu, luonnostilaus, portfoliohaku tai suora tilaus) kohteen luonteen ja budjetin perusteella.

4. Hankesuunnitelma

Laaditaan hankesuunnitelma, joka sisältää: luonnossopimuksen, taiteilijan ja teoksen valinnan, päätöksen ja sopimuksen teoksen hankinnasta.

5. Toteutus

Työryhmä seuraa hankkeen etenemistä ja varmistaa, että aikataulu ja laatu toteutuvat.

6. Valmistuneen teoksen huoltokirja

Taiteilija laatii teokselle huoltokirjan, joka sisältää ohjeet ylläpitoon ja elinkaaren hallintaan.

7. Teoksen luovutus ja asennus paikalleen

Taiteilijaa ja teosta valittaessa työryhmä kiinnittää huomiota taiteelliseen tasoon, teoksen sisältöön, soveltuvuuteen sijoituspaikkaan, tekniseen toteutukseen, elinkaareen ja ylläpidon vaatimuksiin.

Esimerkiksi hankintaprosessissa voidaan painottaa mahdollisimman huoltovapaata ratkaisua.

Julkisen taiteen hankinnassa noudatetaan tekijänoikeuslain säädöksiä.

6.3 Sopimukset

Taidehankkeesta tehdään aina kirjallinen sopimus tilaajan (hankkeesta vastaavan yksikön päällikkö) ja taiteilijan kesken teoksen tilaamisesta, suunnittelusta ja toteuttamisesta, kun tilaaja on hyväksynyt teosluonnoksen ja tehnyt viranhaltijapäätöksen asiasta. Sopimuksessa määritellään muun muassa hankkeen sisältö, aikataulu, kustannukset ja työnjako ja vastuut.

Teoksen toteutuksessa voi olla mukana taiteilijan lisäksi myös muita tahoja, kuten materiaalien toimittaja ja varsinaisen työn tekijä. Naantalin kaupungin julkisen taiteen hankkeiden sopimus pohjana käytetään Suomen Taiteilijaseuran mallisopimusta tapauskohtaisesti soveltaen.

7 Sijoituspaikat

Julkisen taiteen työryhmän tehtävänä on varmistaa, että kaupungin päätöksenteossa tarkastellaan sijoituspaikkoja avarakatseisesti ja monipuolisesti. Taide ei rajoitu vain perinteisiin paikkoihin, kuten aukioihin ja puistoihin, vaan mahdollisuuksia tulee nähdä myös uusissa rakennusalueissa, kaavoituskohteissa ja liikenteen solmukohtissa.

Mitä varhaisemmin taide otetaan mukaan suunnitteluun, sitä paremmin se voidaan integroida ympäristöön ja kaupunkikuvaan. Varhainen tартtuminen mahdollistaa myös kustannustehokkuuden ja laadukkaamman lopputuloksen, sillä taideteoksen tarvitsemat rakenteelliset ratkaisut (perustukset, sähkö tms.) voidaan huomioida jo kaavoituksen ja rakentamisen yhteydessä.

Julkisen taiteen huomioon ottaminen jo kaavoitusvaiheessa luo edellytykset sen integroimiseksi luontevaksi osaksi kaupunkikuvaa. Tämä tarkoittaa, että kaavoituksen yhteydessä arvioidaan alueiden soveltuvuus taideteoksille, varataan tarvittavat tilat ja budjetit sekä luodaan edellytykset taiteen toteuttamiselle osana rakennettua ympäristöä. Näin varmistetaan, että taide ei ole irrallinen lisä, vaan luonteva osa kaupunkikuvaa.

Työryhmän tulee edistää kaupungin sisällä ajattelua, jossa taide nähdään osana kaupunkikehitystä – ei erillisenä lisänä ja menoeränä, vaan lisäarvoa, ihmisten viihtyvyyttä ja kaupunkikuvan viihtyisyyttä lisäävänä tekijänä.

8 Julkisen taiteen ylläpito ja elinkaari

Julkinen taide on pitkäaikainen osa kaupunkikuvaa, ja se edellyttää suunnitelmallista ylläpitoa.

Taiteilija laatii teoksen valmistumisen yhteydessä huoltokirjan, joka sisältää:

- teoksen perustiedot (sijainti, materiaalit ja mitat)
- ylläpidon työnjaon ja tarkastusten aikataulun
- muut tarvittavat toimenpiteet
- teoksen elinkaaren määrittelyn (mikä on luonnollista kulumista ja mikä ei)

Huoltokirja varmistaa, että teoksesta pidetään huolta asianmukaisesti. Siihen sisältyvät myös yhteystiedot, joihin otetaan yhteyttä, jos teos vioittuu tai rikkoutuu.

Ylläpidon kustannukset arvioidaan jo hankintavaiheessa ja sisällytetään kokonaisbudjettiin. Teosten kuntoa seurataan säännöllisesti, ja tarvittaessa tehdään korjaustoimenpiteitä. Hankintavaiheessa suositetaan kestäviä materiaaleja ja ratkaisuja, jotka vähentävät huoltotarvetta ja pidentävät käyttöikää.

Kun teoksen elinkaari päättyy, julkisen taiteen työryhmä päättää sen poistamisesta tai korvaamisesta. Päätos tehdään tapauskohtaisesti, ja tarvittaessa konsultoidaan myös taiteilijaa. Poistopäätös dokumentoidaan ja viestitään avoimesti. Työryhmä voi harkita myös teoksen uudelleenkorjaamista, mikäli se on teknisesti ja taloudellisesti perusteltua.

Kaikissa vaiheissa noudatetaan tekijänoikeuslain säädöksiä ja sopimuksissa määritellään vastuut ylläpidon ja elinkaaren hallinnasta.

9 Osallistaminen ja viestintä

Julkinen taide on osa kaupunkilaisten yhteistä ympäristöä, ja sen suunnittelussa ja toteutuksessa korostetaan vuorovaikutusta ja tiedon saavutettavuutta. Osallistaminen ja viestintä ovat keskeisiä keinoja vahvistaa kaupunkilaisten sitoutumista ja lisätä taiteen näkyvyyttä kaupungissa.

9.1 Kuntalaisten osallistaminen

Kuntalaisten osallistuminen julkisen taiteen hankkeisiin nähdään ohjelmassa mahdollisuutena. Osallistaminen voi tapahtua eri vaiheissa riippuen taidehankkeesta ja sen hankintamallista. Kuntalaisia voi osallistaa mm. ideoinnissa, luonnosvaiheessa ja sijoituspaikan valinnassa. Työryhmä voi järjestää avoimia kyselyjä, ideointityöpajoja ja keskustelutilaisuuksia, joissa asukkaat voivat tuoda esiin näkemyksiään ja toiveitaan. Lisäksi osallistamiseen voi hyödyntää kevyempiä menetelmiä kuten digitaalisia kanavia, verkkokyselyjä ja palautelomakkeita, jotta myös osallistuminen on helppoa ja saavutettavaa.

9.2 Viestintä ja näkyvyys kaupungissa

Viestinnän tavoitteena on lisätä tietoisuutta julkisesta taiteesta, ajankohtaisista hankkeista ja sen merkityksestä sekä vahvistaa kaupungin kulttuuria. Hankkeiden etenemisestä tiedotetaan avoimesti kaupungin verkkosivuilla, sosiaalisen median kanavissa ja tiedotuslehti Nastassa. Lisäksi teosten yhteyteen voidaan sijoittaa opasteita ja infotauluja, jotka kertovat teoksen taustasta ja taiteilijasta.

Viestinnässä korostetaan läpinäkyvyyttä: päätöksistä ja valinnoista kerrotaan avoimesti, ja kaupunkilaisille tarjotaan mahdollisuus seurata hankkeiden etenemistä. Julkisen taiteen työryhmällä on vastuu informoida kaupungin viestintää ajankohtaisista julkisen taiteen hankkeista.

